

לרפואת רחמים בן אסתר, לרפואת רחל ציון בת אודיה, לעילוי נשמת לאה מרים בת נחמיה ע"ה

פרשת שופטים - ז' דנחמתא

להזיק לך. (טז) **וְאִשָּׁם דְּבָרֵי בְּפִיךָ** - והרי שמתי את דברי הבטחתי בפיך, שהבטחתי להושיעך גאולה שלימה, ו**בְּצִלְךָ יָדִי כְּסִיתִיךָ** עד שתבא הישועה השלימה, ואם יהיה בכך צורך הרי אוכל לנטע שָׁמַיִם חדשים ו**לִיסֹד אֲרָץ** חדשה, **וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֲתָה**, כלומר, גם אם כל מערכת הטבע תתנגד לגאולת ישראל, יברא ה' שמים וארץ חדשים, ובלבד שיקיים את הבטחתו, לומר לציון עמי אתה. (יז) וכנגד מה שאומרים ישראל לה' (לעיל פסוק ט) **עֲוֹרֵי עֲוֹרֵי לְבָשִׁי עֹז יְרוּעֵ ה'**, אומר להם ה', אדרבה, הרי בכס הדבר תלוי, ולכן **הַתְּעוֹרְרֵי הַתְּעוֹרְרֵי, קוֹמֵי יְרוּשָׁלַם, אֲשֶׁר שְׁתִית מִיַּד ה' אֶת כּוֹס חֲמָתוֹ**, וזה מרמז על כך שכעס עליהם ה' והסתיר פניו מהם, ו'כוס' זו לא שתו עד תומה, כי גם בגלותם עדיין השגיח עליהם ה' בדרכים שונות, **אֶת קִבְעַת כּוֹס הַתְּרַעְלָה**, שזהו רמז לעונשים והייסורים שגזר עליהם ה', יחד עם השמרים הקבועים בתחתית הכוס, **שְׁתִית את כולה, מְצִית אותה עד תומה. (יח) וכיון שהמשילה לשיכורה מחמת שתי הכוסות ששתתה, כוס החימה וכוס התרעלה, ממשיך במשל זה ומתאר אותה כשיכור הנופל בדרך, שבנו הגדול תומך בו שלא יפול, ובנו הקטן מנהלו אל ביתו, ואילו לירושלים, **אֵין מְנַהֵל לָהּ** להוליכה למקומה, **מְכַל הַבְּנִים** הקטנים אשר ילדה, **וְאֵין מְחַזֵּק בְּיָדָהּ**, שלא תיפול, **מְכַל הַבְּנִים** הגדולים אשר גִּדְּלָהּ. (יט) ודבר זה אירע לך כיון ש**שְׁתִיתִים הִנֵּה קְרָאתִיךָ** - הצרות שבאו עליך היו כפולות, עד שלא נשאר **מִי שִׁנּוּד לָךְ**, ומה הם הצרות הכפולות, **הַשִּׁדּוּ** החיצוני ו**הַשִּׁבְר** הפנימי, ו**הַרְעָב** שהוא מוות פנימי ו**הַחֲרָב** שזהו מוות חיצוני, וכיון שהיו הצרות מקיפות מבית ומות, **מִי אֲנַחְמָךְ** - על ידי מי אוכל לנחמך, והרי לא אירע כן לשום אומה. (כ) **בְּנִיךָ**, במקום שיעזרו לך, הרי הם עצמם שתו גם הם את הכוסות הללו, עד אשר **עֲלִפוּ, שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹתַי**, אך לא יכלו לזוז ממקומם, **כְּתוּא מְכֹמֵר** - כמו שור הנופל ברשת הציידים, מחמת שתי כוסות אלו **הַמְלֵאִים****

סַפֵּר ישעיהו פרק נא (יב) בפסוקים הקודמים התבאר שכנסת ישראל מבקשת מה' ואומרת לו "עוֹרֵי עוֹרֵי לְבָשִׁי עֹז יְרוּעֵ ה', עוֹרֵי כִימֵי קָדָם דְּרוֹת עוֹלָמִים, הָלוֹא אֶתָּה הַיָּהּ הַמְּחַצֵּבֶת רֶהֱב מְחוֹלְלֶת תַּנְיִן", כלומר, שיגאל אותם אפילו שאין להם זכויות, וכמו שבזמן יציאת מצרים גאל אותם ה' על אף שלא היו להם זכויות. ובפסוק זה משיב להם ה', מדבריכם נשמע כאילו יש שינוי בהנהגת ה' בין הימים הקדמונים לבין הזמן הזה, אך אין הדבר כן, כי הלא **אֲנֹכִי, אֲנֹכִי הוּא** כפי שהייתי קודם, וגם עתה אני **מְנַחֵמְכֶם**, כפי שעשיתי בעבר, ואדרבה, אתם השתניתם עד שאשאל אתכם **מִי אַתָּה**, כי איני מכירך כלל, והלא בהיותכם במצרים היה בטחונכם רק בה', ואילו עתה הַשְׁתַּנִּיתִי, ו**תִּירָאִי מֵאֲנוּשׁ** אשר **יָמוּת, וּמִבֶּן אָדָם** אשר **חָצִיר יִנְתֵן** - סופו כחציר המתייבש לפני זמנו. (יג) **וַתִּשְׁכַּח את ה' עֲשָׂךְ**, ומחמת כן אתם מתייראים מבני אדם, והרי ה' הוא ה**נוֹטָה שְׁמַיִם וְיִסֹד אֲרָץ**, ובידו להושיעכם מכל אדם, ולא היה זה פחד הבא לפעמים, אלא **וַתִּפְחַד תְּמִיד, כָּל הַיּוֹם**, והפחד היה **מִפְּנֵי חֲמַת הַמְצִיק** - מפני כעסו הפנימי של המציק, כאשר לא הוציא את כעסו מהכח אל הפועל [כן היא משמעות לשון 'חימה' בכל מקום, כעס פנימי], **כָּאֲשֶׁר כּוֹנֵן לְהַשְׁחִית** - פחדת ממנו כאילו כבר גמר להשחית, והרי לך לחשוב, **וְאֵינִי** [-היכן היא] **חֲמַת הַמְצִיק**, הרי היא מוסתרת בליבו, ורחוק הדבר שייצא אל הפועל, ומדוע פחדת. (יד) והרי אפילו אם **מֵהֵר צִעָה לְהַפְתִּיחַ** - ימהר המציק לפתוח את החימה העצורה בליבו, **וְלֹא יָמוּת לַשְּׁחַת** - וגם אם יעשה זאת קודם שימות, **וְלֹא יִחְסַר לְחַמוֹ** - וגם אם יעשה זאת קודם שירד מנכסיו ויהיה עני [כלומר, מסתבר יותר שקודם שיעשה דבר כבר ימות או ייעני, אך גם אם לא יהיה כן]. (טו) **וְאֲנֹכִי הלא ה' אֵלֶיךָ, רַגַע הֵימָּן וַיִּהְיֶמוּ גְלִיו** - מרגיע את הים מזעפו אפילו כאשר גליו הומים וסוערים, ה' **צְבָאוֹת שָׁמוֹ**, ובוודאי אוכל להשקיט את סערת האנשים הבאים

הגלות שהגלה טיטוס את ישראל בזמן בית המקדש השני, **מַה לִּי פֶה** - וכי באו ישראל בגבולכם כפי שהיה בזמן מצריים, **נָאֵם ה'**, **כִּי לָקַח עִמִּי חֲנָם מִשְׁלוֹ יְהִילֵלוּ** - הרי הגויים המושלים בו מתהללים שהם לוקחים את העם בחינם להיות להם לעבדים ושפחות, **נָאֵם ה'**, ומלבד זאת, **וְתִמְיֵד כָּל הַיּוֹם שָׁמַי מִנְאָץ**, כי שם ה' מתחלל על ידי הגלות, כאשר אומרים הגויים על ישראל 'עם ה' אלה ומארצו יצאו'. **(ו) לָכֵן**, כיון ששם ה' מחולל, **יָדַע עַמִּי שָׁמַי**. **לָכֵן**, כיון שמושלו מתהללים בלקיחת ישראל לעבדים, ידע עמי **בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אֲנִי הוּא הַמְדַבֵּר** לגואלם, **הַנִּנְי לְקִיִּים הַבְּטַחְתִּי**. **(ז)** מתאר עתה הנביא במליצתו את מבשר הישועה עולה על ראשי ההרים, **מַה נְאוּו** [-כמה נאים הם] **עַל הַהָרִים רְגְלֵי הַמְּבַשֵּׁר**, תחילה **מִשְׁמִיעַ שְׁלוֹם** ממלחמת האויבים, ואחר כך **מְבַשֵּׁר טוֹב** על בנין בית המקדש, וצמיחת מלכות בית דוד, **מִשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה** על קיבוץ הגלויות, ולבסוף **אָמַר לְצִיּוֹן**, **מָלֵךְ אֱלֹהֶיךָ**, בעת שתתגלה מלכות שמים בכל העולם ובין כל העמים. **(ח) קוֹל צְפִינָךְ** - הצופה העומד בראש ההר השני, ורואה את המבשר עומד בראש ההר מולו, ישא קול שמחה על כך שבעת הבשורה מיד רואה הוא את הישועה באה, ואז המבשר עם הצופה [וה'מבשר] הם הנביאים, וה'צופה' אלו [ישראל] **נִשְׂאוּ קוֹל שְׂמַחָה**, **יְחִדּוּ יְרֵנְנוּ**, **כִּי עֵינֵינוּ בָּעֵינֵינוּ** - עין החוזה יחד עם העין הגשמית **יִרְאוּ** בחוש ממש, **בְּשׁוֹב ה' צִיּוֹן**. **(ט)** ובאותה העת, כשישאו הצופים קול שמחה יחד עם המבשרים, **פָּצְחוּ רִנְנוּ יְחִדּוּ** [-יחד עם המבשרים והצופים] **חֲרָבוֹת יְרוּשָׁלַם**, **כִּי נָחַם ה' עַמּוֹ** וקיבץ את ישראל מכל מקומות גלותם, **גָּאֵל אֶת יְרוּשָׁלַם**, שיישבו בה בניה. **(י)** **חֲשַׁף ה' אֶת זְרוּעֵ קַדְשׁוֹ** בעשיית ניסים מופלאים שאינם מושגים כלל בזכות אדם, ויהיו ניסים אלו **לְעֵינֵי כָּל הַגּוֹיִם**, **וְרָאוּ כָּל אֲפָסֵי אֶרֶץ** - היושבים בכל קצוות הארץ **אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ**, כי יבינו שאין זו ישועה טבעית או מקרית, אלא ישועה הבאה מאלוקי ישראל. **(יא)** ובאותו זמן ייאמר לישראל הנמצאים בגולה, **סוּרוּ סוּרוּ**, **צְאוּ מִשָּׁם**, מהארצות שבהם הגויים עובדים עבודה זרה, שהעפר עצמו טמא שם, **טָמֵא אֵל תִּגְעוּ** - אל תגעו בטומאה שיש שם, כדי שתשמרו על טהרת הגוף. וגם משום טהרת הנפש **צְאוּ מִתּוֹכָהּ**, כי אי אפשר לטהר ולייחד את המחשבה אל הקודש בהיותם בין הגויים, **הִבְרוּ** - נקו את לבכם ומחשבותיכם, אתם **נִשְׂאֵי כְּלֵי ה' (יב) כִּי לֹא בְּחַפְזוֹן תִּצְאוּ** - יציאתכם לא תהיה בבהלה לקראת דבר מסוים [כפי שהיה במצרים, שנחפזו להר סיני ולהשיג את כל ההשגות הרוחניות שלא היו להם מיד], **וּבְמִנוּסָה מִפְּנֵי אוֹיֵב לֹא תֵלְכוּן**, **כִּי הִלַּךְ לְפָנֵיכֶם ה'**, ולכן לא תצטרכו להחפז, כי מיד יהיה ה' מצוי לכם. וגם לא תצטרכו לנוס מפני אויב, **וּמֵאֲסָפְכֶם** - ההולך אחריכם להגן עליכם, הוא **אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל**:

חַמַּת ה' [כנגד כוס החימה], **וּגְעַרְתָּ אֱלֹהֶיךָ** [כנגד כוס התרעלה]. **(כא) לָכֵן**, כיון שאין מבנייד מי שיושיעך, **שְׁמַעֲנִי נָא זֹאת**, **עֲנֵיהַ מַחַמַּת כּוֹס הַחִימָה**, המרמז על הגלות והסתר הפנים, **וּשְׁכַרְתָּ וְלֹא מִיּוֹן**, אלא מכוס התרעלה, שאלו הם הצרות והייסורים. **(כב) כֹּה אָמַר אֲדֹנָיךָ ה'**, ומחמת שהוא אדונייך הוא יושיע אותך, **וְאֱלֹהֶיךָ** - מחמת שהוא אלוקיך, לכן **יָרִיב** את ריב **עַמּוֹ** כנגד האומות המצערות אותם, **הִנֵּה לְקַחְתִּי מִיָּדְךָ אֶת כּוֹס הַתְּרַעֲלָה**, כלומר, את כוס הצרות והייסורים בגלות, ששתית עד תומה, אך עדיין היא 'בידייך' כל זמן שאת בגלות, אקח מידיך, על ידי הגאולה, **וְאֶת קַבְעֶת כּוֹס חַמַּתִּי**, שלא שתית עד תומה, כי לא כילה ה' את חמתו בישראל אלא המשיך להשגיח עליהם לטובה, **לֹא תוֹסִיפִי לְשִׁתּוֹתָה עוֹד**. **(כג)** ואת החימה שנשארה בכוס הזו, **וְשִׁמְתִיהָ בְיַד מוֹגִיךָ** - האומות שציערו אותך. והטעם לכך שלא תוסיפי לשתות את כוס החימה, יען **אֲשֶׁר אָמְרוּ הַגּוֹיִים לְנַפְשָׁךְ**, לחלק הרוחני שבך, **שְׁחִי וְנַעֲבְרָה**, כלומר, אמרו לישראל שיכופפו את נפשם להיות כמו הגויים, ויעבירו מהם את הצרות והייסורים, אבל ישראל מיאנו בכך, **וְתִשְׁמִיעַ כְּאָרֶץ גּוֹד** - נתת את גופך נמוך כארץ, שכל הרוצה יכול לדרוך עליו, **וְכַחוּץ לַעֲבָרִים** - וכמקום שדרך בני אדם עוברים שם, כך שמת גווד מרמס לכל עוברי דרך, כדי לא לעזוב את האמונה בה'. **פֶּרֶק נב (א)** ממשיך ה' ואומר לירושלים, אל תאמרי לי לעורר את זרוע עוזי, אלא **עוֹרִי עוֹרִי** את, כי הדבר תלוי בך, **לְבָשִׁי עֲזָךְ צִיּוֹן**, ו'ציון' הוא מקום המקדש, הסנהדרין ובית המלכות, שזהו העוז הפנימי, **לְבָשִׁי בְּגָדֵי תִפְאָרְתְּךָ** החיצוניים, **יְרוּשָׁלַם עִיר הַקְּדוֹשׁ**, ששם גרו המוני העם, וזהו פאר חיצוני של עשירות וריבוי בני אדם, **כִּי לֹא יוֹסִיף יָבֵא בְּךָ עוֹד עָרֵל בִּירוּשָׁלַם**, **וְטָמֵא בְּצִיּוֹן**. **(ב)** **הַתְּנַעֲרִי מֵעַפְרֵי קוֹמִי**, **שְׁבִי יְרוּשָׁלַם** - שבויי ירושלים, שהם המון העם, שאין דרך השובים לקושרם, אלא מטילים אותם על העפר, **הַתְּפַתְּחִי מוֹסְרֵי צְוֹאֲרֶךְךָ**, **שְׁבִיָּה בֵּת צִיּוֹן** - שבויי ציון, שהם השרים והחשובים, שדרך השובים לקושרם, פיתחו את קשירתכם. **(ג)** והטעם שיכולים הם לנתק את קשירתם ולצאת מהשבוי, ואינם כעבדים הצריכים שהאדון ישחררם, **כִּי כֹה אָמַר ה'**, מאחר **וְחָנָם נִמְכַרְתֶּם**, כי לא לקח ה' תמורה מהגויים ששבו את ישראל, ולכן, **וְלֹא בְּכֶסֶף תִּגְאָלוּ**. **(ד)** **כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים**, **מִצְרַיִם יָרַד עַמִּי בְּרֹאשׁוֹנָה לְגוֹר שָׁם** - הרי המצריים לא הגלו את ישראל מארצם, אלא להיפך, ישראל ירדו מעצמם לארץ מצרים, ולכן לא היה זה עוול גדול כל כך כהשתעבדו בהם, **וְאֲשׁוּר**, שאמנם עשה עוול גדול בכך שבא על ישראל למלחמה והגלה את עשרת השבטים ממקומם, הרי **בְּאֲפָס עֲשָׂקוֹ** - עשה זאת ללא כל רווח או תועלת, ולא היתה לו הנאה מגלות זו. **(ה) וְעַתָּה**, מתנבא עתה הנביא על

